

МОВА І КУЛЬТУРА»

Нижки 12

«ЯЗЫК И КУЛЬТУРА

Н ы пуск 12

РОЗВИТОК ОСОБИСТІСНИХ ЦІННОСТЕЙ СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ ЯК ОДИН В КОМПОНЕНТІВ ЯКІСНОЇ ОСВІТИ В ТЕХНІЧНОМУ ВУЗІ

Смірнова Є.С., ката, філол. наук (Киш)

У етапі го зглядається новітній *підхід* до якісного навчання комунікативних навичок з іноземних мов студентів-нефілологів, який враховує соцо-психологічний аспект у *структурі* особистості, що впливає на розвиток її самоствердження, самооцінки, тобто особистісних цінностей людини.

Ключові слова: структура особистості, особистісні цінності, соцо-психологічний аспект, мотиваційна база, особистісна самооцінка і значущість.

В статье рассматривается новый подход к качественному обучению коммуникативных навыков по иностранным языкам у студентов-нефилологов, который учитывает социопсихологический аспект в структуре личности и влияет на развитие ее самоутверждения, самооценки, т.е. личностных ценностей человека.

Ключевые слова: структура личности, личностные ценности, социопсихологический аспект, мотивационная база, личностная самооценка и значимость.

The article concerns a novel approach to the qualitative teaching of communicative skills of foreign languages to students-nonphilologists. that regards the social and psychological aspect in personality structure and has an impact on the development of self-esteem and self-worth Le. personal values of a speaker.

Key words: personality structure, personal values, social and psychological aspect, motivation basis, personal self-esteem and self-worth.

Навчити студента вільно та впевнено висловлювати свою точку зору, свої судження, почуття і т.і. іноземною мовою крізь призму своєк особистісних цінностей тобто вільно брати участь в іншомовному спілкуванні відзначає якісно новий підхід до процесу навчання, спрямований на формування комунікативних

[швидко і вмінь 3 іноземних мов у студентів в умовах ВНТЗ.

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується посиленням ролі України, підвищенням її міжнародного авторитету як незалежної держави в рамках Європейської спільноти, що значно розширює комунікативний простір між нашою країною та її зарубіжними партнерами. Розвиток суспільних відносин в Україні на сучасному етапі в значній мірі впливає на розвиток дидактичних і загальноосвітніх цінностей людини в процесі навчання. Особливі цінності людини, що навчається, витікають передусім з соціально-психологічних потреб в іншомовному спілкуванні, що вимагають якісно нового рівня навчання іноземним мовам у технічному вузі, яке слід розглядати як особливу технологію при підготовці кваліфікованих спеціалістів в різних галузях народного господарства з високим рівнем володіння іноземною мовою.

Питанню розвитку вмінь професійно-орієнтованого спілкування іноземною мовою, в тому числі й у немовних вузах, приділялась і приділяється значна увага вітчизняних науковців. Останнім часом дослідники все більше привертають увагу у своїх працях до так званого «гуманістичного фактора» в процесі викладання дисциплін, включаючи іноземні мови у технічному вузі. Це пов'язано, перш за все, з урахуванням соціально-психологічного аспекта при навчанні іноземним мовам, який впливає на формування етикетних норм мовленнєвого спілкування (А.І.Бащтківський 2007; Н.Д.Гшійська 2000; Ю.Б.Гнаткевич 1989; О.Б.Тарюгельський 1999) та багато праць присвячені дослідженням проблеми соціально-психологічного фактора при навчанні спілкуванню іноземною мовою і пов'язаного з цим формування мотиваційної бази у студентів

(Т.Р. Пад'єлець 1994; О.Б.Тарношльський 1994 та ін.). Також в науковій літературі розглядається *тригтя* розвитку мотиваційно-ціннісних чинників в процесі спілкування між студентом і викладачем [16:363].

Вищезазначені дослідження відображають лише частку проблем, пов'язаних з питанням формування мовленнєвої компетенції студентів-нефілологів крізь призму розкриття їх особистісних цінностей на практичних заняттях з іноземної мови.

Метою даної статті є опис і характеристика поняття «особистісні цінності», а також їх значущість у формуванні комунікативних навичок і вмінь студентів в рамках якісно нового підходу до навчання іноземним мовам в технічному вузі.

Мовленнєва поведінка студентів на практичному занятті з іноземної мови не зводиться до одних лише зовнішніх, відкритих безпосередньому сприйманню елементів вербальної і невербальної діяльності. Будь-яка дія має внутрішню, Жешувальну основу, що спрямована на досягнення певних комунікативних задач, у формуванні яких визначальну роль відіграють компоненти мотиваційно-ціннісної сфери особистості (Д.О. Леонтьєв 1996; В.М. М^асищев 1995). рсобийсгїсшй аспект спілкування включає в себе ціннісні орієнтації, смислові установки, гютивив. що регулюють спілкування в цілому і визначають його особливості. Мовленнєва взаємодія комунікантів охоплює спілкування, ставлетя і поводження як спосіб поведінки суб'єктів комунікації [9:157]. Залежно від цілей і мотавш спілкування актуалізується і певна емоційна поведінка партнерів по спілкуванню.

Ідеї мрт^аційно-смислової регулшці моаленнєвої поведінки, які

ю д и ^ ^

(М- Аг^уіе 1981; А.У. Хараш 1987),

Основна ідея теорій ієті^юної цінності» полягає в тому, що за н ю б х ^ г а вибору між кількома альтернативними цілями^о. діяш,перев^£

ілгакщо для оррб и ^ щ . ,Значущість, дну особистість надає крщуетшім діям та їх очікуваним результатам і наслідкам, визначається властивими йому штн^дон^вдгагіснюш характер нстнкамн. Порад із мотиваційними чинниками суттаву роль В визначенні мовленнєвої поведінки комунікантів під час спілкування вдіграє система особнсііснх рщостей співрозмовників, яку слід класифікувати в етичних термінах добра і зла Отже, саме ціннісні характеристики особистосп в процесі навчання (в ташому випадку в комунігаїташму процесі) стимулюють, заохочують студента до навчання, зміцнюють його самооцінку і значущість. Це прдоження витікає з визначення пощтя «особистісні цінності» Д.О. Деотьевим. який тяущдга цей термін як мотиваційні структури, які спон^ть особистість до предметного втщення у своїй поведінці суст%ішх цнтснж ідеажв [8: 37]. Особистісні цінності с .похідними від цпшостей різного типу соціаль^к (і^о^^йинх) г^ь до яких входить і з якими щетдфшуд себе особжтість. Н ^ та ^ ш ^ і ^ с щ орієнтаці. тобто шшгісш структури, які відобратають ^тавлетя студентів про найбільш важливі зщчуїш цілі і завдання і^м^штгтнвної діяльності в процесі навчання іноземним мовам, виступають в

- жоса рещшторів їх мовленнєвої поведінки.

Аналіз особистісного фактора в певних моделях мовленнєвої поведінки свідомо в базується на описі структури комунікантів. Структури описані в пов'язаного з поняттями «мовна особистість» [12:16].

Існують різні критерії класифікації особистості.

У працях одних дослідників поняття «мовна особистість» охоплює широке коло аспектів: ітасхологічний (активна, пасивна особистість): динамічний: аспект соціальної спрямованості (творець, споживач, рівноправний і т.д.); аспект, заснований на діалогічності взаємовідношень: 1) суб'єкти, орієнтовані на людей; 2) від людей; 3) проти людей та ін. [13: 83-85]. Інші автори співвідносять поняття «мовна особистість» з "Мовленнєвою поведінкою комунікантів та виділяють цілий ряд комунікативних категорій, що реалізуються в різних формах: наприклад, категорія статусності реалізується різними формами рівноправ'я та нерівноправ'я учасників спілкування [3: 17-19]. Деякими вченими людська поведінка розкидається як сукупність мовленнєвих звичок і тактичних прийомів, що виявляються в якісних і кількісних характеристиках мовлення- у відношенні до співрозмовника, в наданні переваги певним комунікативним настановам, формам спілкування і видам мовленнєвої діяльності, в реактивності, у виборі певних стилістичних засобів та ін. [1:7-8].

Мовленнєва поведінка людини охоплює три взаємопов'язаних аспекти його діяльності: соціальний, психологічний і біологічний. Ці аспекти відносяться до ітрасуб'єктивних, що включають стать, вік, фізіологічну конституцію, професію, темперамент, інтелект, дискурсивні стратегії особистості. До

екстрасуб'єктивних факторів відносяться: 1) партнер з мовленнєвої взаємодії; 2) отіуащя; 3) сфера взаємодії (інсішущіин^неінстшущінна); 4) юрми та крвдешщ моаленнєвої поведінки даного етнокультурного соціуму [11:48-49].

Статусний аспект двоагентної мовленнєвої сніуащї, що детермінує мовленнєву поведінку людини, виявляється або в симетричності (рівні соціальні ролі || статуси комунікантів), або в несиметричності рольових і статусних характеристик інтрактантів [7: 127].

В несиметричних двоагентних ситуаціях спілкування, де соціальні і статусні ролі інтрактантів не **иц** рівними, зазвичай спостерігається «комунікативна залежність» учасника комунікації з низькими соціальними і статусними ролями від свого партнера з комунікації що займає більш високий соціальний статус [7: 127]. Це виявляється, перш за все, в мовленнєвій поведінці комунікантів: у відношенні до співрозмовника, в наданні переваги певним комунікативним настановам, формам спілкування, видам мовленнєвої діяльності, вживанні певних мовних і парамовних засобів і тДШ

Екстрасуб'єктивні фактори в струкіурі особистості виявляються більш чи менш спонтанно в мовленнєвій поведінці мовця в реальній ситуації спілкування рідною мовою. В умовах віртуальної ситуації спілкування іноземною мовою (рольова гра, проблемні завдання і т.д.) вищезгадані фактори є основними для досягнення комунікативних задач і реалізації ціннісних орієнтирів студентів, тому викладачу слід особливо активно стимулювати цей процес (використовуючи індивідуальний підход до кожного студента, власний приклад, метод заохочення і